

BG

BG

BG

КОМИСИЯ НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ОБЩНОСТИ

Брюксел, 24.9.2008
СОМ(2008) 588 окончателен

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА
ДО СЪВЕТА И ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ**

**СТРАТЕГИЧЕСКА ЕВРОПЕЙСКА РАМКА ЗА МЕЖДУНАРОДНО
СЪТРУДНИЧЕСТВО В ОБЛАСТТА НА НАУКАТА И ТЕХНОЛОГИИТЕ**

СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО СЪВЕТА И ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ

СТРАТЕГИЧЕСКА ЕВРОПЕЙСКА РАМКА ЗА МЕЖДУНАРОДНО СЪТРУДНИЧЕСТВО В ОБЛАСТТА НА НАУКАТА И ТЕХНОЛОГИИТЕ

Настоящото съобщение представя стратегическа европейска рамка за международно сътрудничество в областта на науката и технологиите. То разглежда също така специфичните аспекти на такова сътрудничество в областта на информационните и комуникационните технологии (ИКТ).

Като полага повече усилия в областта на научноизследователската дейност и като улеснява използването на нови технологии, Европа може да даде по-ефективен и ефикасен отговор на основните предизвикателства, пред които е изправено обществото днес. Задълбочаването на Европейското научноизследователско пространство (ЕНП) чрез усилена интеграция и трансгранична координация на научноизследователските инвестиции и дейности ще доведе до увеличаване на конкурентоспособността на Европа и на нейната привлекателност като място за иновации и инвестиции в научноизследователска дейност. Насърчаването на европейските ИКТ в световен мащаб като основна движеща сила на социално-икономическия растеж също ще допринесе за програмата за икономически растеж и трудова заетост¹. Това задълбочаване обаче трябва да се извършва паралелно с разширяването на ЕНП чрез засилено сътрудничество с международни партньори.

Основна стратегическа цел за международно сътрудничество в областта на науката и технологиите и универсален достъп до ИКТ.

Ускоряващата се глобализация оказва влияние върху начина, по който генерираме, обменяме и използваме знания. Основните глобални предизвикателства — измененията на климата, бедността, заразните болести, заплахите за доставката на енергия, храна и вода, сигурността на гражданите, сигурността на мрежите и дигиталното разделение — подчертават нуждата от ефективно глобално сътрудничество в областта на науката и технологиите, за да се насърчи устойчивото развитие.

Седмата рамкова програма за научни изследвания (РП7) отразява тази нужда като предоставя възможност за участие на трети страни и като включва няколко нови инструмента за насърчаване на международното сътрудничество. Въпреки това РП7 представлява само една малка част от цялата научноизследователска дейност в Европа, като повечето инвестиции се правят от държавите-членки. Само чрез укрепване на партньорството между държавите-членки и Европейската общност (ЕО) европейското международно сътрудничество в областта на науката и технологиите ще може да има

¹ ЕС осъществява над 15 % от световната търговия със стоки и услуги, свързани с ИКТ. Стоките, свързани с ИКТ, представляват значителен дял от общия обем на търговията между ЕС и неговите икономически партньори. Те представляват 10,2 % от целия износ на стоки извън рамките на ЕС и 14,4 % от целия внос.

ефективен принос за стабилността, сигурността и просперитета в света². Необходимо е и по-добро сътрудничество за насърчаване в световен мащаб на европейските политически цели и европейските технологии. Настоящото съобщение определя европейска рамка за международно сътрудничество в областта на науката и технологиите, която да подкрепи стратегията, основана на ново дългосрочно партньорство между държавите-членки и ЕО. То предлага също така начини за подобряване на инструментите за сътрудничество със стратегически партньори. Главната цел е да се допринесе за глобалното устойчиво развитие и да се насърчат европейските върхови постижения в областта на науката и технологиите, които все повече представляват основа за икономическа конкурентоспособност, когато европейските предприятия са изправени пред конкуренцията на бързо развиващи се икономики.

Предложената европейска рамка се състои от определен брой основни принципи и насоки за действие. Действията съгласно тази рамка ще подсилят европейските публични и частни институции по отношение на начина, по който те си сътрудничат с партньори и конкуренти от други точки по света. Предложената рамка ще допринесе за свободното движение на знания („петата свобода на ЕС“) в световен мащаб, ще засили ролята на Европа в областта на науката и технологиите по света и ще спомогне за разпространението по света на европейския ноу-хау в областта на ИКТ. Рамката ще придаде глобален характер на Европейското научноизследователско пространство, ще го отвори повече към света и ще подсили европейската конкурентоспособност в световната икономика.

Действията съгласно рамката ще:

- засилят координацията на действията на държавите-членки и на ЕО, които целят укрепването на стратегическото сътрудничество в областта на науката и технологиите и на диалога относно информационното общество с партньори по света;
- създадат допълнителни синергии между публичните органи, промишлеността и гражданското общество, като направят действията на ЕС в тези политически области по-ефикасни;
- улеснят достъпа до знанията, ресурсите и пазарите по света;
- окажат положително въздействие върху глобалната програма за науката и технологиите, като обединят ресурсите, за да постигнат критична маса, и като акцентират върху демократичните ценности в глобалното информационно общество, по-специално свободата на словото и правото на достъп до информация³;

² Европейското научноизследователско пространство: Нови перспективи (COM(2007) 161, 4.4.2007 г.

³ В своето съобщение от 27 април 2006 г. „Към глобално партньорство в информационното общество“ Комисията прикани предприятията да разработят кодекси на поведение относно злоупотребата с ИКТ с цел да се ограничи свободата на словото. До момента призивът е безрезултатен.

- подобряват рамковите условия, съгласно които се провежда международната научноизследователска дейност, и ще насърчат европейския модел на сближаване, за да подсилят ефективността на политиките на информационното общество;
- улесняват сътрудничеството на европейските изследователи и университети с най-добрите изследователи и научноизследователски инфраструктури в света;
- укрепват световната позиция на европейската промишленост за електронни комуникации и други модерни технологии.

Настоящото съобщение отговаря на заключенията на Съвета от февруари 2008 г. и представлява една от петте инициативи на Комисията вследствие на обществените дебати относно бъдещето на ЕНП⁴ и глобализацията на информационното общество⁵. То доразвива също заключенията от Световната среща на върха по въпросите на информационното общество през 2005 г.⁶

1. ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ НА ЕВРОПЕЙСКАТА РАМКА ЗА МЕЖДУНАРОДНО СЪТРУДНИЧЕСТВО В ОБЛАСТТА НА НАУКАТА И ТЕХНОЛОГИИТЕ И НА ПАРТНЬОРСТВОТА В ИНФОРМАЦИОННОТО ОБЩЕСТВО

Разширяване на ЕНП и отварянето му към света

Върховите постижения в научноизследователската дейност са резултат от конкуренцията между изследователите и от насърчаването на конкуренцията и сътрудничеството между най-добрите изследователи.

Основният начин това да бъде постигнато е международното сътрудничество между публичните органи, агенциите за финансиране на научноизследователска дейност, публичните и частните научноизследователски институти и университети. Такова сътрудничество е в основата на ЕНП. В едно все по-глобално научно пространство, границите на ЕНП следва да се разширят, за да включат нашите съседи, както и следва да се насърчи и улесни сътрудничеството с основни международни партньори.

Осигуряване на съгласуваност на политиките и на взаимно допълване на програмите

Научноизследователската дейност не се провежда изолирано. Тя допринася за и се влияе от по-широкия обществен контекст.

⁴ SEC(2008) 430, 2.4.2008 г.

⁵ Между 18 юни и 1 октомври 2007 г. бе проведено обществено допитване относно стратегията на ЕС за международно сътрудничество в областта на ИКТ.

⁶ В своята Резолюция относно информационното общество (2004/2204) Парламентът „призовава ЕС и държавите-членки да гледат на Световната среща на върха по въпросите на информационното общество като на стимул за сътрудничество в традиционни области, характеризирани с географска и историческа близост (...), и за ново сътрудничество с по-отдалечени бързо развиващи се страни“. В своята Резолюция относно Форума за управление на Интернет (B6-/2008) Парламентът „призовава съответните институции на ЕС да вземат предвид програмата от Тунис в рамките на законодателната си дейност.“

Европейската международна стратегия в областта на науката и технологиите следва да бъде в основата на главните политически цели на ЕС, като борбата с проблема на измененията на климата, преодоляването на дигиталното разделение, осигуряването на устойчивост в доставката на енергия, биоразнообразието и екосистемите, и постигането на целите на хилядолетието за развитие. По-голямата съгласуваност между научноизследователските дейности и други политики и инструменти за финансиране ще усилва въздействието на науката и технологиите върху тези политики.

Насърчаване на стратегическото сътрудничество с основни трети страни в областта на науката и технологиите

Европа не може да си сътрудничи с всички държави по всички въпроси.

Трябва да се изберат научноизследователските теми и третите страни партньорки. Трябва да се гарантира критична маса от ресурси в подкрепа на тези избори. Сътрудничеството с напреднали в науката партньори ще се отличава от начина, по който сътрудничим с държави, които все още развиват научната си база, но и двата типа сътрудничество са необходими. Ефективната международна стратегия за сътрудничество изисква дългосрочен ангажимент от страна на ЕО и държавите-членки и нов подход за съвместно определяне на приоритетните научноизследователски области за сътрудничество с основни трети страни.

Като се има предвид, че е изградено от държави-членки и асоциирани страни, ЕНП отразява потенциала на тясното сътрудничество между държавите. Когато групи от държави в даден географски район (напр. Асоциацията на народите от Югоизточна Азия (АСЕАН), Африканския съюз) имат желание да си сътрудничат с ЕО в областта на науката и технологиите и когато може да бъде постигната критична маса в областта на науката и технологиите по най-добрия начин, за да се преодолеят основните глобални предизвикателства, следва да се даде приоритет на многостранен подход.

В областите на модерни технологии, като например ИКТ, географските и отраслови научноизследователски приоритети за сътрудничество следва да бъдат съвместно стимулирани от промишлеността, академичните среди и научноизследователските институти, например на базата на стратегическите научноизследователски програми (SRA) на европейските технологични платформи, диалога относно информационното общество и други двустранни или регионални договори. Това би улеснило включването на трети страни партньорки в началните етапи на извършваната научноизследователска дейност.

Специално внимание ще бъде отделено за преодоляването на различните стандарти в държавите, тъй като често наличието им представлява пречка за разпространяването на информационните и комуникационните технологии и може да затрудни взаимовръзката и съвместната работа.

Развитие на привлекателността на Европа като научноизследователски партньор

Ако искаме да поддържаме върхови научни постижения и да развиваме връзки между изследователите и институциите в Европа и по света, Европа трябва да бъде предпочитан партньор за научноизследователска дейност. За да бъде постигнато това са необходими адекватно финансиране на конкурентната и институционалната научноизследователска дейност, инфраструктури на световно ниво, усилената мобилност

на изследователите в рамките на и извън Европа и подходящи правила относно правата върху интелектуалната собственост (ПИС).

Значението на международните дейности за сътрудничество в областта на науката и технологиите нарасна в последователните рамкови програми и създаването на Европейския съвет по научни изследвания укрепил репутацията на Европа за висококачествени гранични изследвания. Дейността на Европейския стратегически форум за научноизследователски инфраструктури (ESFRI) привлече глобален интерес от страна на международните партньори, които изразиха готовност да работят заедно.

Едно отворено към света ЕНП е най-добрият начин за увеличаване на привлекателността на европейската наука и технологии в глобален план. Накрая успехът на ЕНП зависи от наличността на висококвалифицирани изследователи, които да подкрепят развитието на конкурентоспособна и основана на познанието икономика. Изследователите, обучени в Европа и трети страни, или свързани посредством мрежи, ще станат посланици на международното сътрудничество.

Лансиране на насочени към конкретни резултати партньорства в областта на регламентирането на информационното общество

Първата стъпка в това отношение ще бъде постигането на по-голяма насоченост към конкретни резултати на текущите политически диалози, като приоритетите за регулаторно сътрудничество и съвместна научноизследователска дейност бъдат определени на ранен етап. Когато това е целесъобразно, тези диалози следва да включат и сближаването на сектора на далекосъобщенията и медийния сектор. Диалозите между предприятията (напр. кръгли маси на предприятията) и диалозите между потребителите също следва да бъдат насочени към конкретни резултати.

Приоритетите за регулаторно сътрудничество ще включват насърчаване и създаване на независими и ефективни регулаторни органи, недискриминационно разпределение на редките ресурси, обществено достъпни критерии за лицензиране, прозрачни процедури за присъждане на награди, недискриминационна и насочена към разходите взаимовръзка и използване на отворени технологии. Наблюдението на нетарифните бариери и регулаторните пречки, пред които са изправени европейските участници на трети пазари, следва да бъде засилено.

Сътрудничество между Европейската общност и държавите-членки

ЕО и държавите-членки ще постигнат много повече, ако си сътрудничат в рамките на ЕС и по света. Това, което важи за политическите области като околната среда или енергетиката, важи също за научноизследователската дейност и политиките на информационното общество.

Сътрудничеството ще направи по-привлекателна европейската научноизследователска дейност и ще насърчи по-добри условия за инвестиции и придобивания в основни пазари. По-добрата координация ще позволи също така на много партньори по света да се поучат от европейския регулаторен подход по отношение на сближаването например. В същото време обединяването на усилията ще осигури по-добро икономическо разбиране на основни страни/региони в секторите на научноизследователската дейност и информационното общество.

Държавите-членки и ЕО трябва да определят основните приоритетни области за научноизследователска дейност заедно с трети страни, за да могат да извлекат максимална полза от координираните инициативи и дейности.

Проектът за Международен експериментален термоядрен реактор (ITER) е пример за това какво може да бъде постигнато в голям мащаб, когато е налице политическа воля за международно сътрудничество и когато ресурсите са обединени. В по-малък мащаб съществуват много примери за голямото въздействие на координираните европейски научноизследователски програми и съвместното финансиране, като например Европейската инициатива за научни изследвания за развитие на селското стопанство.

По-съгласуваното използване на ресурсите на държавите-членки и ЕО за международно сътрудничество в областта на науката и технологиите ще спомогне за достигането на критичната маса, необходима за ефективното преодоляване на политическите предизвикателства, които имат все по-глобален характер.

Засиленото партньорство между ЕО и европейските междуправителствени инициативи (като например EUREKA и COST) и научноизследователски организации, по-специално EIROforum⁷ и отделните му членове, също може да имат съществен принос за постигането на тази цел.

Една добре координирана и ефективно разпространявана международна стратегия в областта на науката и технологиите ще позволи на Европа да постигне „единен глас“ по отношение на основните глобални предизвикателства и ще помогне на ЕС да участва по-ефективно при съставянето на работната програма на международните форуми, като например Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР) и в частност на тези, които фокусират върху Организацията на обединените нации (ООН), като например Организацията за образование, наука и култура към ООН (ЮНЕСКО), Световната здравна организация (СЗО) и Международния съюз по далекосъобщения (ITU).

2. НАСОКИ ЗА ДЕЙСТВИЕ С ЦЕЛ ДА СЕ ПОСТИГНЕ ПО-ОТВОРЕНО КЪМ СВЕТА ЕНП

Постигането на тясно и дългосрочно партньорство между държавите-членки и с ЕО на базата на изброените по-горе принципи е от съществено значение за използването на пълния международен потенциал на ЕНП.

Споделянето на целите, създаването и изпълнението на общи европейски научноизследователски програми и позиции по отношение на трети страни и на международни форуми, предприемането на съвместни дейности и обединяването на усилията и ресурсите ще бъдат от съществено значение за успеха на това партньорство.

Този процес води до обмен на кадри и ресурси между Европа и останалата част от света. Той привлича изследователи от целия свят и в същото време подобрява

⁷ EIROforum включва: Европейската организация за ядрени изследвания, Европейското споразумение за разработване на термоядрен синтез, Европейската лаборатория по молекулярна биология, Европейската агенция за космически изследвания, Южноевропейската обсерватория, Европейското съоръжение за синхротронно излъчване, Института Laue-Langevin.

технологичния потенциал на Европа на световните пазари, като например в областта на ИКТ.

За да се постигне максимален ефект, следните предложения трябва да се приведат в действие както на равнище ЕО, така и на равнище държавите-членки, в тясно сътрудничество с трети страни. Необходима е подходяща институционална рамка, която да придвижва този процес напред.

2.1. Укрепване на международното измерение на ЕНП

• Интеграция на съседите на Европа в ЕНП

Приобщаването към РП7 е най-честата форма на сътрудничество на равнище ЕО. Възможността европейските съседни страни партньорки да участват в някои политики и програми на ЕО, включително и РП7, е важен аспект на Европейската политика на добросъседство (ЕПД)⁸.

В момента почти всички държави от западните Балкани са приобщени към РП7. Приобщаването е отворено също за южните и източните съседи на ЕС. Разширяването на географския обхват на ЕНП, включвайки страните партньорки от ЕПД, ще допринесе значително за политическите цели на ЕС по отношение на тези страни, в частност по отношение на изграждането на устойчив икономически просперитет. Процесът на приобщаване ще се извършва постепенно, като всеки случай ще бъде разглеждан поотделно и като се вземат предвид вътрешните капацитети на науката и технологиите, настоящите и потенциалните равнища на сътрудничество, и общите интереси на ЕО и на страните партньорки от ЕПД. Страните от ЕПД също заслужават особено внимание по отношение на насърчаването на международното сътрудничество в областта на ИКТ, както поради желанието им да приложат европейските модели, така и поради факта, че някои от тях представляват значителни пазари за европейските технологични компании.

За да се насърчат по-тесни научни връзки с тези страни и за да се подготви приобщаването им към РП7, инициативите за изграждане на капацитет в областта на науката и технологиите и научноизследователското сътрудничество ще се извършат от ЕО чрез инструментите за европейско добросъседство и партньорство и целевите дейности на РП7 (напр. специалните дейности за международно сътрудничество).

Политическият диалог с тези държави е важен. Двустранните споразумения на ЕО в областта на науката и технологиите с някои от тях (като например Египет, Мароко, Тунис и Украйна) представляват добра основа за диалог. Освен това ще бъде поставено началото на двустранни политически диалози в областта на науката и технологиите с държави, които проявяват особен интерес за приобщаване към РП7, но които не са сключили двустранно споразумение с ЕО в областта на науката и технологиите.

Наскоро лансираните INCO-Net проекти на РП7 подкрепят регионалните платформи за политически диалог в областта на науката и технологиите и за определяне на приоритетите на многостранно равнище; те играят важна роля за участието на

⁸ COM (2006) 724 окончателен, 4.12.2006 г., Съветът на Европейския съюз, 10657/07, 18.6.2007 г.

държавите-членки и на страните партньорки от ЕПД в определянето на бъдещи научноизследователски приоритети и координирана дейност.

Русия, като съседна държава, която разполага със значителни капацитети в областта на науката и технологиите, вече е важен партньор и изрази ясна позиция, че ЕС представлява нейния дългосрочен приоритет в сътрудничеството в областта на науката и технологиите. Сътрудничеството между ЕС и Русия в областта на науката и технологиите може да бъде засилено чрез споразумение за приобщаване към рамковата програма, както бе признато от двете страни по време на Съвета за постоянно партньорство между ЕС и Русия в областта на научноизследователската дейност през май 2008 г. Това би допринесло за осъществяването на общото пространство на ЕС и Русия в областта на научноизследователската дейност и образованието, включително и културните аспекти. Перспективата за евентуално приобщаване към рамковата програма обаче следва да се разглежда в по-широкия контекст на отношенията между ЕС и Русия и на новото споразумение между тях, за което започнаха преговори по време на срещата на върха между ЕС и Русия през юни 2008 г.

Държавите-членки и Комисията трябва да:

- осигурят координирано и/или допълващо се изпълнение на научно-технологичните приоритети, определени в различните политически диалози със страните партньорки от ЕПД, с цел да се улесни евентуалното приобщаване към РП7.
- засилят регионалните диалози по въпросите, свързани с информационното общество.
- насърчат европейски регулаторни принципи като развият по-добри синергии с европейските регулатори.

Европейската комисия трябва да:

- установи политически диалози със заинтересованите страни партньорки от ЕПД, които нямат двустранни споразумения с ЕО в областта на науката и технологиите, с оглед евентуалното им приобщаване към РП7.
- ускори разпространението на най-добри практики и постигането на общи политики със страните от ЕПД, като постепенно ги приобщава към програмата за политическа подкрепа на ИКТ в рамките на Програмата за конкурентоспособност и иновации (CIP).

- **Насърчаване на стратегическото сътрудничество с основни трети страни чрез географско и тематично насочване на работата**

Държавите-членки и ЕО участват в много разнообразни дейности, свързани с научноизследователското сътрудничество с трети страни. Липсата на обща стратегия на европейско равнище обаче доведе до дублиране на това сътрудничество, като бяха изгубени ресурси и въздействието бе намалено⁹.

⁹ Доклад CREST 1207/07, 13.12.2007 г.

Когато съществуват общи интереси и ползи, когато са налице отлични човешки ресурси и капацитети в областта на науката и технологиите, и когато е необходим колективен отговор на международните ангажименти, един по-координиран подход би бил от полза за Европа и третите страни партньорки. Следователно ЕО и държавите-членки следва да определят заедно стратегическите приоритети за сътрудничеството в областта на науката и технологиите с основни трети страни и да се стремят към изпълнение на тези приоритети по един съгласуван начин.

С индустриализираните и главните бързо развиващи се икономики, приоритетите за координирано сътрудничество в областта на науката и технологиите следва да се съсредоточат върху области от общ интерес, които изискват широкообхватни международни усилия за преодоляването на глобалните предизвикателства в областта на науката и технологиите, пред които е изправено обществото. Тъй като международното пространство на науката и технологиите все още се отличава със силна конкуренция между държавите-членки на ЕС и трети страни, трябва да се постигне стабилно равновесие между сътрудничество и конкуренция. В тази връзка изграждането на съвместни инфраструктури, провеждането на гранични и предконкурентни изследвания, и изследвания, водещи до общи или съвместими стандарти, които улесняват достъпа до пазара, следва да бъдат приоритет. Особено по отношение на ИКТ научноизследователското сътрудничество ще позволи преодоляването на проблема на различните стандарти, които често представляват пречка за разпространяването на технологиите и затрудняват взаимовръзката и съвместната работа. Научноизследователското сътрудничество следва да се съсредоточи върху области, които са от полза за конкурентоспособността на предприятията от ЕС, като в същото време се избягват рисковете да се навреди на същата тази конкурентоспособност например вследствие на липса на защита на интелектуалната собственост.

За развиващите се страни, научноизследователското сътрудничество следва да спазва политиките за сътрудничество и развитие и целите на хилядолетието за развитие¹⁰. Някои научноизследователски области — като например развитието на устойчиво снабдяване с чиста вода, хранителни продукти и енергия, борбата със заразните болести, борбата с проблема на измененията на климата, намаляването на дигиталното разделение, намаляването на заплахите за биоразнообразието и екосистемите по суша и по море — са от особено значение. Освен сътрудничеството в областта на научнотехнологични проекти, международното сътрудничество с развиващи се страни трябва да включва и изграждане на научнотехнологичен капацитет (напр. инфраструктура, човешки ресурси, научноизследователска политика, мрежи от изследователи и научноизследователски институти). Това ще позволи на изследователите в тези държави да допринесат за разрешаването на местни, регионални и глобални проблеми, както и за икономическото и социално развитие. Усиленият научноизследователски капацитет също ще насърчи изследователите да се конкурират помежду си в световен мащаб по отношение на върхови научни постижения и ще увеличи стимула на изследователите да продължат да провеждат научноизследователска дейност в развиващи се страни.

¹⁰ SEC (2008) 434, Съвет на ЕС 9907/08, 27.5.2008 г.

В случая на Африка, съгласуваните усилия на ЕО и държавите-членки ще се съсредоточат върху изпълнението на съвместното стратегическо партньорство между ЕС и Африка, за което бе постигнато споразумение на срещата на върха в Лисабон през 2007 г.¹¹ Специфичното партньорство между ЕС и Африка в областта на „*науката, информационното общество и космическото пространство*“ се основава на разбирането, че науката, технологиите и иновациите са от съществено значение за премахване на бедността, за борбата с болестите и недохранването, за борбата с влошаването на качеството на околната среда и за изграждането на устойчиво селско стопанство и икономически растеж в Африка. Преодоляването на научното и дигиталното разделение е от съществено значение за намирането на африкански решения на тези предизвикателства.

Изграждането на капацитет спада към политиката и фондовете на развитие, поради което съгласуваността и взаимното допълване на научнотехнологичните инструменти с други инструменти и програми за външно действие и помощ трябва да бъдат засилени както на общностно равнище¹², така и на равнище на държавите-членки. Когато третите страни са съгласни, следва да се насърчава целевата употреба на такива инструменти и програми за изграждане на научнотехнологичен капацитет. Трябва да се търси взаимно допълване с други органи за финансиране, включително международни финансови институции, както и с глобални научноизследователски инициативи (напр. Консултативната група на международната селскостопанска научноизследователска дейност). По-добро осъзнаване на значението на науката и технологиите за по-добър жизнен стандарт от страна на заинтересованите страни в областта на политиката в развиващите се страни е необходимо предварително условие. Специално внимание следва да се отдели на насърчаването и улесняването на равнопоставеността на половете и на ролята на инвестициите на частния сектор в науката и технологиите в развиващите се страни.

Стратегическите научноизследователски приоритети трябва да бъдат изпълнени по съгласуван и координиран начин от държавите-членки и ЕО. Понастоящем отделните държави-членки използват двустранни споразумения и национални програми за сътрудничество с трети страни. По този начин ЕО насърчава стратегическо сътрудничество с основни трети страни, особено в рамките на двустранните споразумения на ЕО в областта на науката и технологиите¹³. Тези споразумения са подсилени съгласно РП7 със специални инструменти за подпомагане на изпълнението им и за поддържане на целеви подход (напр. специалните дейности за международно сътрудничество, координирани покани). Обменът на информация относно бъдещи инициативи съгласно тези споразумения допринася за по-тясно сътрудничество между ЕО и държавите-членки.

Междурегионалните споразумения с групи от държави (напр. АСЕАН, Африканския съюз) биха имали известни предимства пред непрестанното увеличаване на броя на двустранните споразумения на ЕО в областта на науката и технологиите. Подобен междурегионален научнотехнологичен диалог обаче не може да бъде ефективен без

¹¹ ec.europa.eu/development/eu-africa-summit-2007

¹² Става дума за следните области: Инструмент за предприєдинителна помощ (ИПП), Европейски фонд за развитие (ЕФР), Инструмент за сътрудничество за развитие (ИСП), Европейски инструмент за съдействие и партньорство (ЕИСП).

¹³ www.ec.europa.eu/research/inco

регионална структура, която да може да осигури сътрудничество с и в рамките на групата от държави и която да може да играе съществена роля при определянето на приоритетите в областта на науката и технологиите и при финансирането на научноизследователската дейност. В дългосрочен план такъв политически диалог би могъл да доведе до двустранни споразумения в областта на науката и технологиите. Настоящите INCO-Net проекти на РП7 подготвят почвата за такива междурегионални платформи и въвеждат нов подход за участието на държавите-членки и третите страни в определянето на бъдещи приоритети в областта на науката и технологиите.

Когато всеобхватни двустранни или междурегионални споразумения на ЕО в областта на науката и технологиите не са оправдани, ЕО ще гарантира, че специфичните научнотехнологични компоненти са укрепени във всяко едно споразумение за партньорство и сътрудничество, сключено между ЕО и държавите-членки с трети страни.

Държавите-членки и Комисията трябва да:

- определят заедно и да постигнат съгласие по отношение на приоритетите за сътрудничество в областта на науката и технологиите с основни трети страни партньорки, когато сътрудничеството създава ясна добавена стойност за Европа за преодоляване на основните глобални предизвикателства, както и да участват в съвместни инициативи. Това следва да бъде направено, по възможност, в съответствие с подхода, изложен в съобщението на Комисията „Към съвместно планиране на научноизследователската дейност: сътрудничество с цел по-ефективен отговор на общите предизвикателства“¹⁴ и в плана за действие i2010¹⁵, по отношение на ИКТ и медийните политики;
- обменят натрупания опит и предвидените инициативи съгласно двустранните споразумения в областта на науката и технологиите и да насърчават ефикасна мрежа от научни, ИКТ и медийни съветници в делегациите на ЕО и посолствата на държавите-членки в трети страни;
- гарантират, че международните политики в областта на науката и технологиите са съгласувани с международните политики на развитие и че механизмите за финансиране на общностно равнище (както средствата по рамковата програма, така и инструментите за външно действие и подкрепа) и на равнище държави-членки се допълват взаимно;
- укрепят сътрудничеството между ЕС и Африканския съюз в областта на науката и технологиите чрез изпълнението на съвместното стратегическо партньорство между ЕС и Африка и плана за действие, в частност осмото партньорство в областта на науката, информационното общество и космическото пространство; за това ще са необходими ресурсите на ЕО и на държавите-членки, както и активното участие на Комисията на Африканския съюз, регионалните икономически общности и съответните публични и частни заинтересовани страни.

Европейската комисия трябва да:

¹⁴ COM(2005) 229 окончателен, 1.6.2005 г.

¹⁵ COM(2008) 468 окончателен, 15.7.2008 г.

- извършва постоянен преглед на различните инструменти от РП7 с цел да се гарантира разгръщането на техния пълен потенциал за насърчаване на стратегическо сътрудничество с основни трети страни;
- засили сътрудничеството в областта на науката и технологиите, включително ИКТ, на равнище регионални групи от държави (напр. АСЕАН, Африканския съюз), да развие политическия диалог с подходящите регионални структури и да договаря, когато е необходимо, многостранни споразумения в областта на науката и технологиите;
- насърчава третите страни да включат изграждането на научнотехнологичен капацитет, включително аспекта на равнопоставеността на половете, и използването на ИКТ в техните национални или регионални индикативни програми за средствата на външната помощ на ЕО и в техните програми за сътрудничество.
- Продължи да осигурява техническа помощ на трети страни по отношение на политиките за информационно общество, като черпи опит от такива програми за помощ и географски насочени проекти, като например @LIS за латинска Америка, EUMEDIS за средиземноморския регион и EU-Asia IT&C за Азия.

2.2. Подобряване на рамковите условия за международно сътрудничество в областта на науката и технологиите

- **Преодоляване на научните предизвикателства с помощта на глобални научноизследователски инфраструктури**

Една от основните научни области, която има глобално измерение и която е особено добре пригодена за международно сътрудничество, е съвместното развитие и достъп до научноизследователски инфраструктури. Много научнотехнологични дисциплини изискват значителни инвестиции в инфраструктура, с цел да се постигне голям научен напредък.

Съществуват добри примери за ефективно сътрудничество за развитие на научноизследователски инфраструктури между държави-членки, ЕО, междуправителствени научноизследователски организации и трети страни (напр. GEOSS, GEANT). GEANT, високопропускателна и високоскоростна комуникационна мрежа, която свързва европейската национална научноизследователска мрежа с европейската национална образователна мрежа, в началото свързваше научноизследователските мрежи в индустриализираните страни (северна Америка и Япония). В момента осигурява връзки с Китай, Индия, латинска Америка, югоизточна Азия, северна Африка, Близкия изток и Балканите. Това разширяване на мрежата е от полза за научноизследователските и образователни общности в различните части на света и позволи създаването на платформи за сътрудничество в много области в рамките на тези райони и с Европа. През следващите години тези инициативи ще бъдат разширени като времетраене, географско покритие и обхват.

Въпреки това необходим е по-структуриран подход за съвместно развитие на глобални научноизследователски инфраструктури, включително и електронни инфраструктури.

В Европа ESFRI¹⁶ предприе първите стъпки в тази насока като създаде европейска пътна карта за нови научноизследователски инфраструктури, които вече имат глобален характер или имат потенциала да станат такива.

На международно равнище продължават да се провеждат дискусии относно проекти за глобални научноизследователски инфраструктури, които изискват международно сътрудничество, за да могат да бъдат осъществени в различни дисциплини и научноизследователски области (напр. LIFEWATCH относно биоразнообразието, Интегрираната система за наблюдения на въглеродите и световният проект за радиотелескопа Square Kilometre Array (SKA)).

В сектора на ИКТ ЕО, съвместно със САЩ, Австралия и Япония, насърчава глобална научноизследователска програма за надеждни инфраструктури, включително обмен на знания и най-добри научноизследователски практики, за подобряване на устойчивостта на настоящите и бъдещи глобални мрежи и инфраструктури.

Държавите-членки и Комисията трябва да:

- насърчат международното сътрудничество по отношение на широкомащабни научноизследователски инфраструктури с цел да се опрости поделянето на разходите, когато това е необходимо;
- проучат нови начини за намаляване на дигиталното разделение в развиващите се страни, включително публично-частните партньорства.
- участват в *ad-hoc* групата от висши служители, която се състои от представители на членовете на Г8, както и на отделни държави, и да продължат работата на съществуващи форуми, като например форума за глобална наука на ОИСР, за да се продължи диалога в тази област.
- засилят сътрудничеството по отношение на глобалната научноизследователска програма за инфраструктури в сектора на ИКТ за периода 2009—2010 г., както и усилията да се координира научноизследователската дейност с други политики.
- включат като приоритети във всеки актуален или бъдещ диалог по отношение на информационното общество с трети страни и региони въпроси, свързани със сигурността и доверието.

• Мобилност на изследователите и изграждане на глобални мрежи

Мобилността на изследователите е основна характеристика на международното сътрудничество в областта на науката и технологиите, а конкуренцията за най-добрите специалисти е голяма. От особено значение е в този контекст европейските изследователи, които работят в трета страна, да продължат да бъдат част от ЕНП, представлявайки ценен ресурс както в своята държава, така и извън нея. По подобен начин на изследователите, които идват в Европа от бързо развиващи се икономики или развиващи се страни, трябва да бъде предоставена възможността да допринесат за

¹⁶ Европейски стратегически форум за научноизследователски инфраструктури, <http://cordis.europa.eu/esfri/home.html>.

развитието на собствените им държави. Такава връзка, осъществена с помощта на изграждане на мрежи или на предоставяне на „субсидии за завръщане“, ще направи възможно на практика свободното движение на специалисти. Освен това следва да се насърчава възможността да се създават съвместни физически или виртуални научноизследователски лаборатории между ЕС и трети страни.

Предприети са действия¹⁷ за осигуряване на отлично обучение, привлекателни кариери и свободна мобилност на изследователите, които работят в ЕС. Програмата „Хора“ на РП7 предлага многобройни възможности за мобилността на изследователите между Европа и останалата част от света. Пълното изпълнение на „Пакета научна виза“¹⁸ от всички държави-членки ще улесни достъпа на изследователи от трети страни до Европа. Въпреки това може и трябва да се направи повече.

Държавите-членки и Комисията трябва да:

- продължат — в тясно сътрудничество с трети страни — развитието на мрежи за европейски изследователи, които работят извън ЕС, както и за неевропейски изследователи, които работят в Европа.

Държавите-членки трябва да:

- транспонират „Пакета научна виза“ (включително и препоръката на ЕО относно краткосрочни визи за изследователи) в тяхното национално законодателство и да осигурят безпрепятствени административни процедури за одобрение на визи;
- увеличат специфичните механизми за финансиране и/или субсидии за реинтеграция на европейски изследователи, които се завръщат в Европа, и на изследователи от трети страни, които се завръщат в родните страни.

Комисията трябва да:

оптимизира съществуващите инструменти на ЕО за международна мобилност, включително програмата „Хора“ на РП7.

• По-отворени научноизследователски програми

Двустранните споразумения на ЕО в областта на науката и технологиите се основават на принципите на равностойно партньорство, колективна собственост, общи ползи, общи цели и реципрочност. Докато тези принципи не винаги са били изцяло прилагани, реципрочният достъп до научноизследователски програми и средства следва да бъде продължен с цел да се увеличи общата полза от международното сътрудничество в областта на науката и технологиите.

РП7 е отворена за трети страни партньорки. Финансирането обикновено е предназначено само за участници от страни партньорки за международно

¹⁷ COM 317, окончателен, 23.5.2008 г.

¹⁸ Директива на Съвета, ОВ L 289/15, 3.11.2005 г., (2005/71/ЕО), Препоръка на Европейския парламент и на Съвета от 28 септември 2005 г. (2005/761/ЕО) ОВ L 289/23, 3.11.2005 г.

сътрудничество¹⁹. Въпреки това, тъй като конкуренцията насърчава върховите постижения в научноизследователската дейност, финансирането на съвместни проекти може да бъде разширено да включва научноизследователски организации и изследователи, които се намират в индустриализирани трети страни, в които е възможно реципрочно финансиране за европейски изследователи.

Държавите-членки развиват схеми за финансиране, за да улеснят международното сътрудничество; някои от тях започват да отварят тези схеми, като позволяват финансирането на научноизследователска и развойна дейност, извършена в чужбина. Държавите-членки следва да увеличат усилията си за предприемане на съвместни научноизследователски инициативи с трети страни за ясно определени научноизследователски области и постепенно да отворят съответните си схеми (включително и финансирането) в определени области за държави, които са готови да осигурят реципрочен достъп.

Държавите-членки и Комисията трябва да:

- използват по-често инструментите за координация на РП7 (напр. схемите ERA-NET) с цел да насърчат свързването на общностните и националните ресурси за сътрудничество с трети страни.

Държавите-членки трябва да:

- работят за поетапно отваряне на националните научноизследователски програми в ясно определени научноизследователски области с основни трети страни на реципрочна основа; създадат и приложат съвместни инициативи и програми с трети страни, когато в програмите на страните партньорки съществуват реципрочни условия или могат да бъдат разработени такива.

Комисията трябва да:

- превърне — в контекста на двустранните споразумения на ЕО в областта на науката и технологиите — принципа на реципрочност в съвместен достъп до публичните научноизследователски програми и във възможности за сътрудничество в трети страни. Впоследствие, прогресивно да въведе финансиране за изследователи от индустриализирани трети страни с покани съгласно РП7, предмет на реципрочни условия в научноизследователските програми на страните партньорки.

• Въпроси, свързани с правата върху интелектуалната собственост

Въпросите, свързани с доброто управление на интелектуалната собственост (ИС), са важно условие за успешно и трайно международно сътрудничество в областта на науката и технологиите, което насърчава доверието и обмена и експлоатацията на знания в съвместните научноизследователски дейности.

Управлението на интелектуалната собственост трябва да се основава на общи принципи и практики, които гарантират реципрочност, равнопоставено третиране и общи ползи. ЕС и третите страни следва да прилагат подходящи правила и еднакви

¹⁹ Регламент (ЕО) 1906/2006, 18.12.2006 г.

критерии по отношение на своите юридически лица. Принципите и практиките на ИС ще продължат да бъдат насърчавани с помощта на двустранни споразумения за сътрудничество в областта на науката и технологиите и адекватният достъп на най-слабо развитите държави (НРД) до резултатите от научноизследователската дейност ще бъде улеснен.

• **Държавите-членки и Комисията трябва да:**

- насърчават в световен мащаб, включително чрез двустранни споразумения на ЕО и държавите-членки за сътрудничество в областта на науката и технологиите, принципите, определени в препоръката и в свързания с нея Практически кодекс за управлението на ИС²⁰. Те трябва да продължат с развитието им с цел да осигурят коректни условия, които да бъдат от полза за всички страни, като се вземат предвид нуждите на най-слабо развитите държави (НРД).

• **Предстандартизация**

Особено внимание ще бъде отделено, по отношение на научноизследователското сътрудничество в сектора на ИКТ, на проблема на различните стандарти, тъй като те често представляват пречка за разпространяването на технологиите и затрудняват взаимовръзката и оперативната съвместимост.

Комисията трябва да:

- насърчи укрепването на връзката между резултатите от научноизследователските програми и стандартизацията, да наблегне на международното предконкурентно индустриално научноизследователско сътрудничество и да отдели повече внимание на предстандартизационното сътрудничество, което се основава на отворени стандарти.

3. ПРИЛАГАНЕ НА УСТОЙЧИВО ПАРТНЬОРСТВО

Както е изложено в настоящото съобщение, ЕО и държавите-членки имат нужда да засилят стратегическото сътрудничество в областта на науката и технологиите с основни партньори по света. Това може да бъде постигнато най-добре чрез изграждане на солидно партньорство между държавите-членки и ЕО. Понастоящем не съществува специална институционална рамка, която да придвижва напред и да насочва това партньорство.

Затова е от особено значение:

- държавите-членки, Съветът и Комисията да се ангажират с предложената стратегическа европейска рамка за международно сътрудничество в областта на науката и технологиите, включително и партньорството за действие, изложено в настоящото съобщение;

²⁰ C(2008)1329, 10.4.2008 г.

- Съветът да определи подходящата институционална рамка, която да осигури ефективното изпълнение на стратегическата европейска рамка за международно сътрудничество в областта на науката и технологиите, като вземе под внимание специфичните характеристики на политиките относно информационното общество;
- Съветът да контролира и наблюдава напредъка за по-нататъшно отваряне на ЕНП към света, и при необходимост, да предприеме по-нататъшни стъпки за осигуряването на ефективното изпълнение на предложените мерки;
- Европейският парламент да подкрепи съгласуваната рамка за международно сътрудничество в областта на науката и технологиите и да продължи, в тясно сътрудничество с Комисията, дискусиите относно глобалните въпроси, по-специално по време на форуми, като например Форума за управление на Интернет.